

Ondernemen in innovatie

Nieuwsbrief van het ministerie van LNV

Inhoud

- 1 Een VIP-behandeling
- 2 “De vis wordt weer duur betaald”
- 3 “Duurzaam vissen loont!”
- 3 Korte berichten
- 4 Bijvangst onderwater scheiden
- 5 Duurzame vis uit eigen zee
- 6 Vis met een keurmerk
- 7 Een explosie van mosselzaad
- 8 LNV in bedrijf

nummer 22 • maart/april 2008

Een VIP-behandeling

In 2025 bestaat ‘de visser’ niet meer. Tegen die tijd spreken we van een ‘maritiem ondernemer’. Het simpelweg droppen van de vangst op een visafslag is dan verleden tijd. De *visser van straks* heeft ook oog voor en verstand van ecologie, recreatie en zeebouw. Dit is een van de vier ambities van het Visserij Innovatieplatform (VIP). Een gesprek hierover met voorzitter Bram Bierens. “De Noordzee wordt een sterke merknaam.”

Een duurzame en rendabele visserijsector. Dat is de inzet van het ruim één jaar geleden opgerichte Visserij Innovatieplatform (VIP). De focus ligt daarbij op de keten. Van consument en detailhandel tot afslag en kotter. Juist die breedte moet zorgen voor een opwaardering van de sector in zijn algemeenheid en de visproducten in het bijzonder. Die ommezwaai is ook nodig.

Romantiek

Bierens: “De sector heeft zware tijden achter de rug. Teruglopende quota, stijgende energieprijzen, toenemende concurrentiedruk uit het buitenland en grote maatschappelijke druk. De visserij moet een nieuw elan krijgen. En dat gaat ook lukken, de Noordzee wordt een sterke merknaam. Nederland heeft alles in zich om een gunstig innovatieklimaat voor visserij te scheppen: de romantiek van het verleden, de ligging, de kennis, noem maar op.”

Wild

Naast het stimuleren van ‘maritiem ondernemerschap’ formuleerde het VIP nog een drietal ambities. Eén: de vloot en vistechnieken zijn afgestemd op het in stand houden van het ecologische evenwicht. De visser van jager naar beheerder van de zee. Twee: visproducten hebben een hoge toegevoegde waarde, vergelijkbaar met wild. En drie: het gebruik van fossiele brandstoffen reduceren met 90%.

Deze nieuwsbrief wordt verspreid onder overheden, onderzoeksinstituten, maatschappelijke organisaties, bedrijven en andere belanghebbenden die met innovatie te maken hebben.

Nieuwe abonnees kunnen zich aanmelden bij D.Rijnen@minlnv.nl

Vervolg op pagina 2 >>

“De vis wordt weer duur betaald”

Om de ambities te realiseren, is er natuurlijk geld nodig. Veel geld. En dat is er. Voor de periode van 2007 tot 2013 heeft het kabinet (samen met Brussel) 140 miljoen euro gereserveerd. Een deel is bestemd voor zogenoemde *kenniskringen*, een succesvolle formule afkomstig uit het LNV-domein. Daarnaast startte het ministerie begin maart met een *innovatieregeling*, bestemd voor proefprojecten.

de vissers. “Innovatie moet de drijfveer vormen”, aldus Bierens. “Het is goed als vissers elkaar stimuleren. Ik heb dan ook hoge verwachtingen van de kenniskringen, plekken waar vissers kennis en ervaringen met elkaar delen. In andere sectoren heeft dit instrument zijn waarde inmiddels bewezen.” Minister Gerda Verburg lanceerde het idee van een kenniskring voor de visserij medio februari op de visafslag in Urk. Zij wil op alle terreinen van de visserij een kenniskring starten, van de Noordzeevervisserij tot de schaal- en schelpdieren en van binnenvisserij tot de aquacultuur.

Wellicht leiden die bijeenkomsten tot concrete ideeën of proefprojecten, die vervolgens in aanmerking komen voor een subsidie. De innovatieregeling werd op 4 maart door minister Verburg aangekondigd en op 6 maart opgesteld. De projecten moeten gericht zijn op de ontwikkeling en/of het testen van nieuwe, innoverende technieken. De regeling heeft het karakter van een tenderregeling. Vooruitlopend op de tender, heeft LNV in 2007 een vijftal VIP-projecten ondersteund.

Het VIP speelt hierbij een belangrijke rol. Het platform bestaat uit een tiental leden die afkomstig zijn uit visserijsector, wetenschap, maatschappelijke organisaties, politiek en overheid. Het VIP laat zich adviseren door een klankbordgroep van zo’n vijftien vissers. Voorzitter Bierens komt zelf niet uit de visserij, hij was directeur van een aan- en verkooporganisatie van zaai-producten, pootgoed en meststoffen. “Als buitenstaander heb ik een frisse, onafhankelijke blik.”

De vis wordt duur betaald is een gevlugelde uitdrukking, gebaseerd op het befaamde toneelstuk van Herman Heijermans. De boodschap: het vissen kostte letterlijk mensenlevens. De vis moet volgens het VIP weer duur worden betaald, maar dan op een andere manier: door de consumenten in de winkel. Die betalen immers ook een hoger bedrag voor een wildbiefstuk dan voor het gewone lapje vlees uit de supermarkt.

www.visserijinnovatieplatform.nl

Verderop in deze nieuwsbrief kunt u meer lezen over de *kenniskringen* (pagina 4) en de *innovatieregeling* (pagina 8). Op pagina 5 een voorbeeld van een *VIP-proefproject*. ■

Conservatief

Bierens heeft de nodige bedrijfsbezoeken, boottochtjes en vergaderingen achter de rug. Zijn indruk is vooralsnog ‘gematigd positief’. “De vissers zijn nog een beetje cynisch, merk ik. Ze zijn nog niet op grote schaal ‘om’. Ze denken vaak nog conservatief, aanbodgericht. Dat moet echt veranderen, anders lukt het niet om Nederland als visserijland te behouden. Slaagt de keten er niet in om waarde te creëren, dan delven we het onderspit. Concurrenieren op prijs verliezen we van het buitenland.”

Drijfveer

Om dat te bereiken is een cultuurverandering nodig, niet in de laatste plaats bij

Nieuwsgierig, creatief en de mouwen omhoog

“De betrokken ondernemers hebben een grenzeloze passie voor het zoeken naar nieuwe wegen en ze hebben een onstuitbare nieuwsgierigheid naar de behoeften van de consument.” Aldus minister Gerda Verburg onlangs in de Eerste Kamer, over het boekje ‘Nieuwsgierig, creatief en mouwen omhoog’. Daarin komen een zestiental innovatieve Nederlandse agro-ondernemers aan het woord. Een drietal daarvan uit de visserij.

U kunt het boekje inzien via onze site www.minlnv.nl, zoektermen nieuwsgierig, creatief en mouwen omhoog. Of gratis bestellen via infotiek@minlnv.nl.

“De vraag naar MSC-producten stijgt explosief”

“Duurzaam vissen loont!”

“De visserijsector in Nederland is volop bezig met innovatie en duurzaamheid. Door de sterk gestegen dieselprijzen en de maatschappelijke vraag naar duurzame vis is bij velen het kwartje gevallen. Dat duurzaam vissen de toekomst heeft is eigenlijk geen discussie meer. Zowel vissers als visverkopers vragen zich nu af welke aanpassingen ze moeten doorvoeren. Er is nu meer dan ooit behoefte aan betrouwbare eenduidige informatie. De een denkt dat het volstaat om rekening te houden met het seizoen, de ander zegt: ‘maar ik blijf toch binnen het quotum!’, een volgende meldt: ‘deze vis is lijngevangen’.

Om te voorkomen dat ieder zo zijn eigen maatstaven hanteert, zijn er door internationale wetenschappers, ngo’s en deskundigen uit de visserijsector op mondiaal niveau standaarden ontwikkeld die de basis vormen voor het keurmerk van de Marine Stewardship Council (MSC). Het is op dit moment het enige wereldwijde onafhankelijke keurmerk voor duurzaam gevangen vis. Hollandse garnalenvissers en sinds kort ook een kopgroep van vissers op platvis zijn serieus begonnen met het traject ter verkrijging van het MSC-keurmerk.

Een kijkje op wereldschaal leert ons dat de vraag naar MSC-

producten explosief stijgt. In circa dertig landen zijn in totaal al duizend verschillende MSC-producten verkrijgbaar. Hoewel de visserij moeite heeft om de vraag bij te houden, is er op een aantal belangrijke visgroepen reeds een aanzienlijk marktaandeel binnen de wereldwijde vangst: wilde zalm (42%) en witvis (43%). Twintig supermarkten (waaronder hele grote als Wal Mart in Amerika en Metro in Europa) hebben verklaard al hun visproducten uit duurzame bronnen te willen betrekken.

Een MSC gecertificeerde visserij moet voldoen aan drie hoofdpunten. Ten eerste moet het visbestand duurzaam worden bevestigd. Ten tweede moet de impact op het ecosysteem in de vorm van bijvangst en bodemschade op aanvaardbaar niveau zijn teruggebracht. Ten derde dient er een effectief beheer van het visbestand te zijn dat de kennis van alle betrokken organisaties goed wordt gebruikt. De MSC heeft dan ook een uitgebreide procedure met inspraak en een wetenschappelijke commissie. Dus: als u visproducten koopt en de zee gezond wilt houden, let dan op het MSC-keurmerk!”

Carel Drijver, hoofd Oceanen en Kusten, Wereld Natuur Fonds ■

Korte berichten

Perspectief voor een duurzame visserij

Minister Gerda Verburg overhandigde op 4 maart de brochure ‘Perspectief voor een duurzame visserij’ aan VIP-voorzitter Bram Bierens. In het boekje staan maatregelen die de minister wil nemen met geld uit het Europese Visserij Fonds. Die zijn voornamelijk gericht op het bevorderen van vernieuwing en verduurzaming. De brochure is te vinden op www.minlnv.nl/loket.

Eerste resultaten lezersonderzoek

Een 7,2. Dat rapportcijfer geven de lezers de nieuwsbrief *Ondernemen in innovatie*. Twee jaar geleden was dat nog een 6,9. Circa 98% van de respondenten geeft het blad een voldoende, tegenover 88% in 2006. Dat is een van de uitkomsten van het lezersonderzoek dat wij afgelopen maanden hielden. Op dit moment verwerken we de resultaten. In het volgende nummer komen we hier uitgebreid op terug. ■

Krabben, jonge schol en andere zeedieren. Ze zijn de ongewilde bijvangst in de netten van de garnalenvissers. Om die te minimaliseren, ontwikkelen drie groepen van vijf vissers verbeterde en nieuwe technieken. Zoals de *zeeflap*, het netpaneel en het vangstsorteersysteem. De verwachtingen zijn hoog gespannen. Projectcoördinator Bert Keus: “De vissers staan te popelen om te beginnen.”

Bijvangst onderwater scheiden

‘5+5+5’. Dat is de naam waaronder de drie groepen garnalenvissers aan de slag gaan. Het project is een voorbeeld van de *kenniskringen* die minister Gerda Verburg samen met het VIP wil opzetten. Vissers die samen op zoek gaan naar duurzame oplossingen. Bert Keus is door de Stichting van de Nederlandse Visserij ingehuurd om de garnalenvissers te ondersteunen. De metingen aan boord van de schepen worden uitgevoerd door het Wageningse onderzoeksinstituut IMARIS en AquaTerra uit Geldermalsen.

Vliegtuigvleugel

Een andere kenniskring die binnenkort van start gaat, experimenteert met de zogenoemde *sumwing*. Een alternatief voor de traditionele boomkor. Een vistuig in de vorm van een soort vliegtuigvleugel die minder weerstand ondervindt onder water. Dat moet leiden tot minder bodemverstoring en lager brandstofgebruik.

“We hopen met de vissers ‘best practices’ te ontwikkelen die zo goed werken dat ook collega’s ermee aan de slag willen. Vissers nemen vooral iets aan van andere vissers. Onderzoekers staan toch wat meer op afstand.” Het onderzoek concentreert zich op een aantal onderdelen. Een daarvan is het optimaliseren van de sorteertechnieken. Keus: “Garnalenkotters hebben vanaf de jaren ‘60 sorteermachines aan boord die de garnalen via een draaiende trommel van de andere dieren scheiden. We kijken wat de beste ‘spijlwidte’ en draaisnelheid is voor een optimale scheiding en overleving.”

Maaswijdte

Maar het meest effectief is de bijvangst en de garnaal onderwater van elkaar te scheiden. Vissers moeten er dus voor zorgen dat ze de dieren überhaupt niet in de netten krijgen. Dat kan bijvoorbeeld met de zeeflap. De zeeflap met

een maaswijdte van 5 tot 6 centimeter hangt voor de gangbare garnalennetten met een maaswijdte van 22 millimeter. Garnalen belanden door de mazen van de zeeflap in het net terwijl vis en andere organismen door de zeeflap worden tegengehouden en door een opening kunnen ontsnappen.

“Maar we bewandelen meer wegen”, vertelt projectleider Keus. “Netpanelen met grotere of vierkante mazen proberen we ook uit. We testen dan de nieuwe netten aan één kant van de kotter, en de oude aan de andere kant.” Met ‘we’ bedoelt hij natuurlijk de vissers. Het project staat of valt met hun medewerking. “Ze vissen al dertig, veertig jaar op garnalen. Je hoeft ze niets meer te vertellen over de dieren, de vangstechnieken of de zee. Ze popelen om met de experimenten te beginnen.”

Meer informatie: agonus@planet.nl ■

Neeltje's Dagvangst Duurzame vis uit eigen zee

Fransen, Spaanse of Portugese supermarkten hebben reusachtige visafdelingen. Op het ijs ligt... Nederlandse vis! Want 80% van onze zeevis gaat richting Zuid-Europa. Zo eten Nederlandse toeristen in Spanje nietsvermoedend tong, kabeljauw of garnalen uit eigen zee. Een slechte zaak, vindt ondernemer Marjolein de Kool van het project Neeltje's Dagvangst. "Onze zeevis moet meer op Nederlandse borden liggen."

De Kool was tot voor kort firmant bij groothandel Bastion Zeevis. Ze exporteerde jarenlang zelf ook Noordzeevis als schol, kabeljauw. "Maar ik kon er op een bepaald moment niet meer achter staan. Want voor zo'n mooi product met een duidelijke eigen identiteit zijn de marges in de export te klein." Ze wil de vis liever in Nederland afzetten. Maar voor de vissers zelf is het *risky business*. Het zijn vaak kleine familiebedrijven die sterk afhankelijk zijn van Spaanse of Italiaanse verkooporganisaties.

Oer-Hollands

Om dat te veranderen, bedacht De Kool het project 'Neeltje's Dagvangst'. De Kool werkt hierbij samen met vijf vissersschepen uit Texel en Den Helder. Het Visserij Innovatie Platform (VIP) ondersteunt het initiatief. De Kool: "We willen met het project het imago van de sector verbeteren en zo de lokale markt vergroten. Zodat de consumenten weer enthousiast worden over een mooi, vers en oer-Hollands zeeproduct. Nederlandse zeevis moet meer op Nederlandse borden liggen. Dat is beter voor iedereen."

Duurzaamheid is daarbij het uitgangspunt. Daarom wordt er door de vijf schepen gevestigd op vissoorten die nog overvloedig in zee zwemmen, zoals schar en rode poot. De Kool: "Dit zijn ook soorten die Stichting de Noordzee noemt in de 'Goede Viswijzer'. We vinden het

belangrijk de overbeviste en kwetsbare soorten als kabeljauw en schol te ontzien. Verder vissen we niet tijdens de zogenoemde *kuitzieke* periode, wanneer de vissen zich voortplanten."

Avonturen

Daarnaast halen de vissers rondrijvend afval uit het water en varen ze op zogenoemde Eurokotters. Schepen met kleinere motoren en daarmee een lagere CO₂-uitstoot dan de grotere Noordzeekotters. Nu de consument nog meekrijgen. "We zijn druk bezig om te onderzoeken hoe dat het beste kan. We laten vissers bijvoorbeeld over hun vak vertellen in supermarkten. Ze maken dan een visgerecht klaar en vertellen over hun avonturen op zee. Zo krijgt het product meerwaarde en krijgen mensen een eerlijk beeld van een mooi vak."

Ook betreft De Kool de vissers bij het in de markt zetten van hun vis. "Dat is erg wennen voor ze. Ze zijn gewend de vis te vangen, op de kade te zetten en weer weg te varen. Klantvraag, imago en onderhandelen over prijzen, is een totaal vreemde wereld voor de meeste." De Kool merkt dat de detailhandel en de vissers nog veel van elkaar kunnen leren. "Het product zeevis biedt daartoe volop kansen. Samen kunnen ze een mooie bedrijfstak draaiende houden."

Meer informatie:
marjolein@bastion-zeevis.nl

MSC ziet volop kansen voor duurzame visserij

Vis met een keurmerk

Een consument heeft veel invloed. *Vraagt* hij duurzame producten, dan *krijgt* hij duurzame producten. Zo dwingt hij winkelketens hun assortiment aan te passen. En daarmee ondernemers hun productiemethoden te verbeteren. Om de consument te helpen, worden keurmerken ontwikkeld. De visserij blijft nog een beetje achter bij de andere sectoren. Maar de Marine Stewardship Council (MSC) is bezig met een inhaalslag.

Restaurant met duurzame vis

UMOJA heeft al eerste Nederlandse restaurant vis op de kaart staan die voldoet aan de duurzaamheidsstandaard van MSC. Het Amsterdamse restaurant koopt de vis in bij door MSC gecertificeerde leveranciers zoals Frank's Smokehouse, Fishes en Van As. Eerder was UMOJA het eerste klimaatneutrale restaurant in Nederland. Vanaf dag één werken de koks alleen met duurzame en biologische producten.

MSC is een wereldwijde non-profitorganisatie die een keurmerk geeft aan duurzame visserij. De organisatie werd in 1997 opgericht door het Wereld Natuurfonds en Unilever. In Nederland is steeds meer MSC-gecertificeerde vis te koop, maar we lopen nog steeds achter op landen als Engeland en de VS. Hoe kan dat? "We bewerken de Nederlandse markt maar heel beperkt", zegt Camiel Derichs, commercieel manager MSC Noord-Europa. "Bovendien staat duurzame visserij in Nederland pas zo'n twee jaar in de spotlights."

Garantie

Inmiddels komt MSC-certificering in Nederland goed op gang. "Ik verwacht dat Nederlandse consumenten binnen nu en vijf jaar alleen nog duurzame vis willen. Nederlandse supermarkten en detaillisten hebben daar op ingezet en werken hard aan het realiseren van hun ambities." Voor MSC-certificering komen alleen visserijen in aanmerking die een gezond visbestand hebben, een acceptabele impact op het ecosysteem en een effectief beheer. Bovendien moeten eerst alle schakels binnen de aanvoer, verwerking en handelsketen gecertificeerd worden. Pas daarna mag een product het keurmerk dragen. Dit om te voorkomen dat MSC-vis vermengd wordt met niet-MSC-vis. De consument kan er dus van op aan dat vis met het keurmerk ook echt duurzaam is? Derichs: "Visserij heeft een mondiaal karakter en traceerbaarheid laat vaak te wensen over. MSC-certificatie van de keten verzekert de traceerbaarheid van producten zodat de consument weet wat hij krijgt. Certificaathouders worden bovendien scherp gecontroleerd."

Wide open sea

Derichs hoopt dat MSC op termijn dé standaard wordt. "De visserijsector is grotendeels onbekend voor consumenten. Veel mensen weten niet wat zich afspeelt op de wide open sea. Of een product afkomstig is van duurzame visserij, of het legaal is gevangen, waar het vandaan komt... Het MSC-keurmerk maakt dat allemaal helder. Het is voor de consument een herkenbaar en betrouwbaar middel op basis waarvan hij een kritische keuze kan maken." ■

In de Waddenzee wemelt het tijdens het voorjaar en de zomer van de mossellarven. De minuscule diertjes zweven dan met miljoenen tegelijk in de bovenste waterlagen van het zeewater. Hét moment voor mosselzaadkwekers om hun slag te slaan. Op hun mosselzaadinvanginstallaties (MZI's) hechten zich de larven. Ondernemer Kees Groot van innovatiebedrijf West 6 is een van de pioniers die met deze methode - zonder bodemberoering - mosselzaad 'produceert'.

Een explosie van mosselzaad

Jaarlijks vindt er rond april een explosie plaats onder water. Met miljoenen tegelijk zweven de ei- en zaadcellen van mosselen dan in de Waddenzee. Bij een geslaagde ontmoeting ontwikkelen ze zich tot mossellarven die zich spontaan aan de MZI's hechten. Ze vormen de grondstof voor de mosselkweek op de 'onderwater-akkers' (kweekpercelen). De schaarste aan mosselzaad is groot, omdat het aanbod wordt beperkt door overheidsmaatregelen.

Waddenzee

Groot is een van de grondleggers van de huidige technologie. Op drie kilometer uit de kust van Den Helder heeft hij in het Malzwin een 'visstek' van 35 hectare. " Mossellarven komen vooral voor bij de zeegaten. In die stroomgaten van de Waddenzee is veel zuurstof- en voedselrijk water." De larven bevinden zich vooral in de bovenste waterlagen. De hoeveelheid larven die een MZI vangt, is slechts een fractie van het totaal aantal zwevende larven.

Groot: "Van actief jagen is geen sprake. De larven hechten zich met hun zogenoemde 'byssusdraden' aan vaste objecten om op die plek verder te groeien. Dat blijkt heel goed te kunnen op touwen van onze verticaal drijvende netten van 110 meter lang en 3 meter diep." Is er geen gevaar dat er andere dieren in de netten terecht komen? Groot: "Dat risico is te verwaarlozen. Na een paar weken zijn de netten zo begroeid dat het 'muren van mosselen' zijn geworden."

Mosselwasstraat

Na drie maanden zijn de mosseltjes ongeveer twee centimeter groot; tijd om te oogsten. Met een speciaal ontworpen *oogstponton* ('Kaatje Mossel' genoemd) worden de netten tweemaal per jaar binnengehaald: in juli en oktober. Tijdens het oogsten wordt een net langzaam uit het water gehaald en naar de 'mosselwasstraat' gebracht. Twee roterende borstels vegen de mosselen van het net. Dit duurt circa twintig minuten. De schoongeborstelde netten worden 180 graden gedraaid en in het water teruggezet.

Groot: "Zo kunnen de nog aanwezige larven doorgroeien. Na het schoonborstelen van de netten zitten er immers nog veel larven op de vezels van de touwen. De plotseling ontstane ruimte biedt ze weer de ruimte om te groeien." Groot heeft op dit moment 48 netten. In de toekomst wil hij dit aantal uitbreiden. "De vraag naar mosselzaad is groot. Mosselkwekers hebben behoefte aan baby-mosselen die ze op hun percelen kunnen uitzaaien."

Meer informatie: www.mosselzaad.nl

Europees Visserij Fonds

De Europese Unie ondersteunt de vissector met financiële middelen. Die zijn bestemd om te investeren en innoveren in duurzame visserij. Voor Nederland is voor de periode 2007 - 2013 bijna € 50 miljoen beschikbaar. Vanuit de nationale begroting wordt dit bedrag aangevuld met ruim € 70 miljoen. Hoe het ministerie van LNV deze € 120 miljoen wil inzetten, kunt u lezen in de brochure 'Perspectief voor een duurzame visserij; Het Europees Visserij Fonds in kort bestek'.

Het fonds is bedoeld voor de hele Nederlandse vissector. Dus niet alleen voor de zee-, de kust- en de binnenvisserij. Maar ook voor de schaal- en schelpdiersector en de aquacultuur. De inzet is overigens niet alleen gericht op het vissen - ook de handel, verwerking en afzet worden meegenomen. Kortom, het fonds richt zich op alle partijen in de visketen.

Nederland vult het Europese programma in volgens een vier-tal sporen (en de bijbehorende maatregelen). Het eerste richt zich op de sanering van de vloot. De Nederlandse platvisvloot heeft een te grote capaciteit in verhouding tot de vangstmogelijkheden. Spoor twee: de verdere ontwikkeling van de aquacultuur en de binnenvisserij. Het derde richt zich op maatregelen van meer gemeenschappelijk belang; het stimuleren van het innovatieve vermogen in de visketen. Als laatste spoor 4: het versterken van de visserijgebieden.

Minister Gerda Verburg heeft als aanvulling op het Europese Fonds € 6 miljoen gereserveerd voor het opzetten van kenniskringen. Dat benadrukte zij op 4 maart tijdens haar speech in Urk. "Kenniskringen zijn in de land- en tuinbouw al jaren een succes als het gaat om het samen delen van kennis op de terreinen duurzaamheid en economisch rendement."

Voor meer informatie: www.minlnv.nl

Innovatieregeling

Het ministerie van LNV heeft een eerste innovatieregeling opengesteld. Iedereen die actief is in de visserij of de aquacultuur kan op basis van deze regeling tussen 6 en 26 maart een subsidieverzoek voor een innovatieproject indienen. De projecten moeten gericht zijn op de ontwikkeling en/of het testen van nieuwe, innoverende technieken. En tweede innovatieregeling wordt in juli dit jaar opengesteld. De Dienst Regelingen coördineert en het VIP beoordeelt de aanvragen.

Voor meer informatie:

www.minlnv.nl/loket of www.visserijinnovatieplatform.nl.

Overige maatregelen

Andere maatregelen die het ministerie van LNV op de korte termijn neemt (2008-2009):

- Begin april wordt een investeringsregeling opengesteld om in totaal vijf schepen met het pulsvistuig uit te rusten. Een nieuw, innovatief vistuig.
- Op 7 april wordt de regeling sociaal flankerende maatregelen opengesteld. Deze richt zich onder meer op de bijscholing van vissers.
- Medio 2008 volgt een investeringsregeling voor ondernemers in de aquacultuur.
- Ook in de tweede helft van 2008: een investeringsregeling verwerking en afzet. Deze richt zich op het bevorderen van innovaties en duurzaamheid in de visketen.
- Begin 2009: een investeringsregeling voor de Noordzeevloot.
- Een derde innovatieregeling volgt in 2009.
- Ook later in 2009: een maatregel voor het bevorderen van kwaliteit, rendement en de ontwikkeling van nieuwe markten.
- In 2009 komen er daarnaast maatregelen gericht op de versterking van de economie in de visserijgemeenschappen.

Voor meer informatie: www.minlnv.nl/loket

Toezending, opmerkingen of vragen

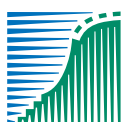
Dit is een nieuwsbrief van het ministerie van LNV. U kunt zich op deze nieuwsbrief abonneren door uw naam, functie, organisatie(-onderdeel), e-mail adres en post-adres door te geven aan de Service Unit Innovatie: D.Rijnen@minlnv.nl.

Ook voor vragen of opmerkingen over deze nieuwsbrief kunt u dit e-mailadres gebruiken. Of bel naar de Service Unit Innovatie tel. 070 - 378 48 47.

Voor alle overige innovatievragen: innovatieunit@minlnv.nl.

Archief op Internet

U kunt oudere nummers van deze nieuwsbrief lezen op de website van het Ministerie van LNV: www.minlnv.nl (rubriek publicaties/periodieken).

**landbouw, natuur en
voedselkwaliteit**

Colofon

Hoofdredactie:

Helmy van Erp, LNV

Productie en realisatie:

Communicatiebureau Textuur, Tilburg

Vormgeving:

De Mannen van Staal B.V., Tilburg

Drukkerij:

Drukkerij Groels BV

Redactie-adres:

Nieuwsbrief Ondernemen in innovatie

T.a.v. Corrie van Zundert (coördinatie)

Postbus 20401, 2500 EK Den Haag

Tel. 070 - 378 48 47